

Wychowanie do solidarności w szkole

Jolanta Katarzyna Kowalewska

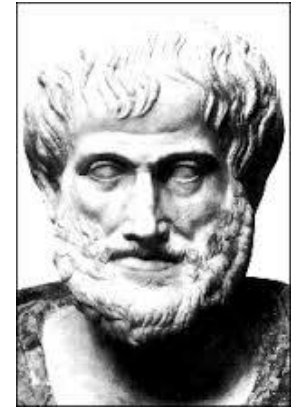
Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

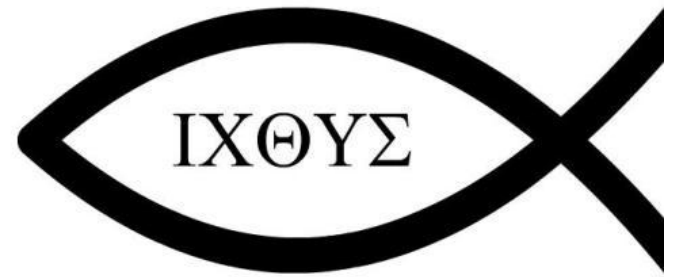
Konferencja:
Wychowanie ku wartościom- szanse i
zagrożenia 26.11.2015

Solidarność – pojęcie wieloznaczne

„philia” - przyjaźń oznaczająca akt zwrócenia się ku drugiemu i życzliwość wobec niego. Zwiera w sobie takie cechy jak przychylność, wzajemność, jednakowość poglądów, ugruntowaną chęć czynienia dobra w stosunku do drugiego.

„Homonoia” to drugi termin, który ukazuje swoje semantyczne podobieństwo do solidarności. W „Etyce nikomachejskiej” ukazuje Arystoteles zgodę (homonoia) i przyjaźń (philia) jako siły przeciwstawiające się podziałowi i niezgodzie.

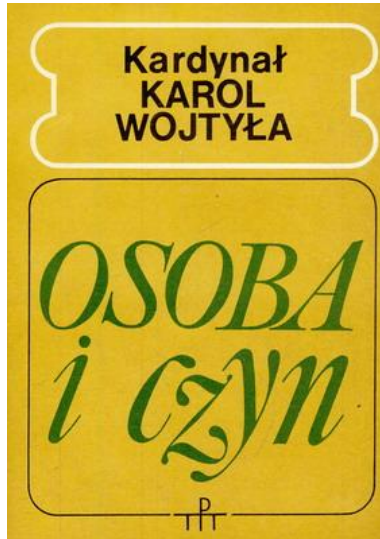

Solidarność jako idea braterstwa wszystkich ludzi

Idea braterstwa wszystkich ludzi bierze swe początki z tradycji Starego i Nowego Testamentu. Ukazuje nie tylko równość wszystkich dzieci Boga Stworzyciela jako braci lecz także równość wszystkich ludzi, bez względu na wyznawaną wiarę czy narodowość.

Bliźni i członek wspólnoty to nie to samo

Istnieje zasadnicza różnica pomiędzy pojęciem „bliźni” a pojęciem „członek wspólnoty”. Członkostwo wspólnoty zakłada fakt, że ludzie są bliźniami i chociaż czasem nie tworzą wspólnoty, to jednak nadal pozostają w stosunku do siebie bliźniami. Pojęcie „bliźni” wskazuje na pewną wartość, która jest niezależna od członkostwa w jakiegokolwiek wspólnocie.

Pochodzenie przymiotnika „solidarny”

Z języka prawniczego (ale także i budowlanego) wziął się przymiotnik „solidarny”: belki lub mury są solidarne ze sobą, bowiem uszkodzenie jednego powoduje obciążenie innego, nie wykluczając ewentualnej ruiny całości. W swym wąskim, prawniczym znaczeniu „solidarność” oznacza zobowiązanie wielu osób razem wziętych, z których każda zobowiązuje się do wypłacenia, w razie konieczności, całej należności. Solidarność określić możemy zatem jako **działanie, przez które dwie lub więcej osób zobowiązuje się nawzajem i każda wobec całości**. Solidarność więc pociąga za sobą odpowiedzialność, zwłaszcza co do współpracy i restytucji.

Nowoczesna idea demokracji

jest dziedzictwem obu tradycji, grecko-rzymskiej obywatelskiej i judeochrześcijańskiej braterskiej solidarności. Obie jednak idee solidarności zostają pozbawione pod wpływem myśli oświeceniowej i republikańskiej tego, co stanowiło ich istotę. Grecka idea przyjaźni obywatelskiej zostaje pozbawiona cech elitarnych, podziału na obywateli i nie obywateli, mężczyzn i kobiet. Na jej miejsce pojawiają się hasła równości wszystkich ludzi wobec prawa.

SOLIDARNOSĆ

Spopularyzowanie pojęcia „solidarność” oraz pogłębienia jej znaczenia zawdzięcza współczesna etyka społeczna i polityczna nauce społecznej Kościoła katolickiego oraz wyjątkowemu wydarzeniu historycznemu, jakim było powstanie pierwszego w obozie krajów socjalistycznych Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” w Polsce.

Wychowanie do solidarności na tle idei wychowania społecznego

John Dewey (1859-1952) – zadaniem wychowania społecznego miało być wyrobienie w wychowanku: inteligencji społecznej (dostrzeganie i pojmowanie solidarności), poczucia społecznego (kontrolowanie swego charakteru) oraz zainteresowania społecznego

Henryk Rowid (1887-1944) – w koncepcji „szkoły twórczej” eksponował takie elementy struktury dydaktyczno—wychowawczej, jak: wychowanie uspołeczniające, zasady współpracy, samorządność, solidarność, zasada aktywności i twórczej pracy.

Wilhelm Dilthey (1833-1911) – ukazując człowieka jako istotę kulturalną, nie tylko naturalną, podkreślał autonomię i współzależność społeczną człowieka.

Wychowanie i kształcenie uznawał za fakty duchowe i historyczne. Jego zdaniem **ideał wychowania jest zawsze historycznie uwarunkowany**. Nie można określić ogólnie ważnego celu wychowawczego bez odniesienia się do konkretnej sytuacji historyczno-kulturowej i bez odwołania się do potrzeb społeczeństwa.

Bogdan Suchodolski (1903-1992) - według niego wychowanie dokonuje się przez „wzbudzanie przeżyć kształtujących osobowość człowieka. Wyraża się i wzmacnia ukochaniem celów, współuczestnictwem w zbiorowym obowiązku, zespoleniem i duchową tradycją narodu”.

Florian Znaniecki (1882-1958) – wychowanie społeczne rozumie jako „urabianie” jednostek na członków określonych grup społecznych, które wyzbywając się swego egoizmu winny **odnajdować jakieś wspólne zadania ideowe**, pracować nad ich urzeczywistnianiem oraz przystosowywać swoje struktury do nieustannej i wytężonej twórczości.

Helena Radlińska (1879-1954) – akcentuje siły duchowe człowieka, stanowiące jego możliwości rozwojowe i źródło potencjalnej aktywności twórczej osoby. Wychowanie to „służba nieznanemu” oraz przekształcanie środowiska siłami duchowymi w imię ideału i odkrywanych wspólnych wartości.

Skauting R. Baden-Powella (1857-1914) – inspiracja dla polskiego harcerstwa, którego ideałami są: służba Bogu, Polsce i bliźnim, braterstwo z innymi ludźmi oraz praca nad sobą.

Deklaracja Praw Dziecka (1959) oraz **Konwencja o Prawach dziecka** (1989) – dokumenty te postulują potrzebę wychowywania dzieci i młodzieży „w duchu zrozumienia, tolerancji, przyjaźni między narodami, pokoju i powszechnego braterstwa i w pełnej świadomości, iż swoją energię i talenty należy poświęcić służbie braciom – ludziom.

Raport Międzynarodowej Komisji ds. Edukacji

dla XXI wieku pt. „Edukacja jest w niej ukryty skarb”
(1996)– dwa spośród czterech wymienionych w nim
filarów dotyczą idei wychowania społecznego:

Uczyć się, aby wiedzieć

Uczyć się, aby działać

Uczyć się, aby żyć wspólnie

Uczyć się, aby być

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Konferencja: Wychowanie ku
wartościom- szanse i zagrożenia
26.11.2015

Solidarność jako treść programu wychowawczego szkoły

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Konferencja: Wychowanie ku
wartościom- szanse i zagrożenia
26.11.2015

„Szkoła musi zmierzać w kierunku bardziej naturalnej i organizowanej placówki czy centrum, w którym uczenie się, życie i solidaryzm społeczny nie będą od siebie oddzielane”

Bogusław Śliwerski

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Konferencja: Wychowanie ku
wartościom- szanse i zagrożenia
26.11.2015

1. Nauczanie o historycznym
przesłaniu „Solidarności” oraz
kształcenie postaw patriotycznych i
obywatelskich.

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Konferencja: Wychowanie ku
wartościom- szanse i zagrożenia
26.11.2015

„Olimpiada Solidarności” to trzy projekty edukacyjne:

- „Olimpiada Solidarności. Dwie dekady historii” - konkurs historyczny dla uczniów. Celem głównym przedsięwzięcia jest budowanie tożsamości narodowej wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych, poprzez podniesienie poziomu wiedzy o historii najnowszej Polski, a także rozbudzenie zainteresowania do poznawania genezy oraz przebiegu przemian demokratycznych w kraju.
- Akademia Letnia - kurs dla nauczycieli. Działalność Akademii Letniej zakłada promowanie różnorodnych metod aktywizujących i interdyscyplinarności w nauczaniu najnowszej historii Polski. Uczestnictwo w zajęciach ma zainspirować nauczycieli do poszukiwania nowych form i metod nauczania historii, które zainteresują młodzież.
- Pomorska Teka Edukacyjna - strona internetowa dla nauczycieli i uczniów. „Pomorska Teka Edukacyjna” to interaktywny portal historyczny, na którym znajduje się szeroki wachlarz propozycji edukacyjnych, wykorzystujących różne środki przekazu. Zakres tematyczny podzielony jest na lata 1939-1945, 1946-1969, 1970-1990.

Projekty edukacyjne Ośrodka Rozwoju Edukacji

1. ROLA SZKOŁY W BUDOWANIU KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

Jak uczyć się od innych – międzyszkolne sieci
współpracy i samokształcenia

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Konferencja: Wychowanie ku
wartościom- szanse i zagrożenia
26.11.2015

Projekty edukacyjne

SZKOŁA - IDEALNE MIEJSCE ROZWOJU KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

- szkoła – instytucja publiczna, stworzona by mądrze uczyć potrzebnych rzeczy i wychowywać, zapewniać rozwój jednostek i wspólnot
- bezpieczna przestrzeń aktywności dzieci i młodych ludzi
- deklarowane cele i normy zgodne z misją budowania kapitału społecznego
- sytuacja społeczna umożliwiająca budowanie różnorodnych więzi – emocjonalnych i „obywatelskich”, rozwijanie małych i większych wspólnot, wychodzenie poza ściany klasy i mury szkoły
- konkretne rozwiązania prawne ułatwiające budowanie kapitału społecznego – samorząd uczniowski, rada szkoły, projekt edukacyjny, preambuła podstawy programowej kształcenia ogólnego...

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Konferencja: Wychowanie ku
wartościom- szanse i zagrożenia
26.11.2015

Projekty edukacyjne

2. Projekt "Szkoła Demokracji – Szkoła Samorządności"

Kompetencje społeczne i obywatelskie uczniów
i nauczycieli

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Konferencja: Wychowanie ku
wartościom- szanse i zagrożenia
26.11.2015

2. Rozwijanie samorządności uczniowskiej

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Konferencja: Wychowanie ku
wartościom- szanse i zagrożenia
26.11.2015

„Szkoła publiczna powinna być wspólnotą edukacyjną, w której procesy kształcenia i wychowania kreują nauczyciele traktujący edukację jako wspólne zadanie, w której powyższe procesy powstają w dialogu i partnerstwie i wzajemnym poszanowaniu.”

Bogusław Śliwerski

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Konferencja: Wychowanie ku
wartościom- szanse i zagrożenia
26.11.2015

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Konferencja: Wychowanie ku
wartościom- szanse i zagrożenia
26.11.2015

3. Wychowanie do życia w rodzinie

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Konferencja: Wychowanie ku
wartościom- szanse i zagrożenia
26.11.2015

Instytucje wspierające rodzinę – szkoła, uniwersytet i świat nauki, świat kultury i sztuki, państwo oraz Kościół
Rodzina „ jest pierwszą ale nie jedyną ani wyłączną wspólnotą wychowującą: już wymiar wspólnotowy, obywatelski i kościelny człowieka wymaga i prowadzi do dzieła szerszego i określonego, będącego owocem **uporządkowanej współpracy różnych czynników wychowawczych**. Wszystkie te czynniki są konieczne, nawet jeśli każdy może i powinien działać wedle własnej kompetencji i wnosząc sobie własny wkład”

Jan Paweł II, Familiaris consortio nr 40

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Konferencja: Wychowanie ku wartościom- szanse i zagrożenia
26.11.2015

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Konferencja: Wychowanie ku
wartościom- szanse i zagrożenia
26.11.2015

4. Działalność charytatywna

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Konferencja: Wychowanie ku
wartościom- szanse i zagrożenia
26.11.2015

Bezinteresowność

...dzisiejsze społeczeństwo wyraźnie potrzebuje odkryć na nowo wartość bezinteresowności, zwłaszcza dlatego, że w naszym świecie często wydaje się zwyciężać logika kierująca się wyłącznie poszukiwaniem korzyści i zysku za wszelką cenę.

Jan Paweł II, Centesimus annus, nr 41

5. Dialog międzykulturowy

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Konferencja: Wychowanie ku
wartościom - szanse i zagrożenia
26.11.2015

„Wychowanie i kształcenie powinny pomagać mu (młodemu człowiekowi) w radzeniu sobie z pluralizmem ludzkich kultur, rozumieniu ich oraz przełamywania poczucia niepewności.”

Bogusław Śliwerski

I miejsce w I edycji konkursu „Szkoła tolerancji”

VII spotkanie z młodzieżą izraelską w ramach programu „Blżej siebie”, marzec 2014

Europejski Dzień Języków Obcych w szkole

6. Personalistyczne ujęcie pracy ludzkiej

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

Konferencja: Wychowanie ku
wartościom- szanse i zagrożenia
26.11.2015

Życie społeczno-gospodarcze a wychowanie społeczne

Ekonomia jako jedna z dziedzin wielorakiej ludzkiej działalności, powinna kierować się podstawowymi zasadami i wartościami. Wychowanie społeczne w tym obszarze powinno skupić się na następujących zagadnieniach:

- a) wychowanie do pracy,
- b) wychowanie do szacunku dla własności prywatnej i wspólnej,
- c) wychowanie do solidarności społecznej z bezrobotnymi,
- d) wychowanie do przedsiębiorczości,
- e) wychowanie do tworzenia i urzeczywistniania prawidłowego i całościowego rozwoju i postępu gospodarczego,
- f) wychowanie konsumentów do odpowiedzialnego korzystania z prawa wyboru,
- g) wychowanie ekologiczne.

Art. 20 Konstytucji

Spółeczna gospodarka rynkowa oparta na wolności działalności gospodarczej, własności prywatnej oraz solidarności, dialogu i współpracy partnerów społecznych stanowi podstawę ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej.

I na zakończenie

„...może nigdy, tak bardzo, jak dzisiaj, wychowanie nie było nakazem życiowym i społecznym, który wymaga zajęcia stanowiska i zdecydowanej woli formowania dojrzałych osobowości. Może nigdy, tak jak dzisiaj, świat nie potrzebował ludzi, rodzin i wspólnot, które uczynią z wychowania rację swojego bytu, które poświęcą się wychowaniu, jako pierwszorzędnemu celowi, oddając bez zastrzeżeń swoje siły, szukając współpracy i pomocy, podejmując próby i odnawiając w sposób twórczy i z poczuciem odpowiedzialności procesy wychowawcze.”

Jan Paweł II, „Juvenus patris”, nr 17